

JOB 2

1 Op een dag kwamen de hemelbewoners hun opwachting maken bij de HEER, en ook Satan maakte bij hem zijn opwachting. 2 De HEER vroeg aan Satan: 'Waar kom je vandaan?' Hij antwoordde: 'Ik heb rondgezworven en rondgedoold op aarde.' 3 De HEER vroeg aan Satan: 'Heb je ook op mijn dienaar Job gelet? Zoals hij is er niemand op aarde: hij is rechtschapen en onberispelijk, hij heeft ontzag voor God en mijdt het kwaad. Ja, hij is nog even onberispelijk als altijd, en jij hebt mij ertoe aangezet hem zonder reden te gronde te richten.' 4 Hierop zei Satan: 'Zijn leven is hem alles waard. Daarvoor geeft hij zijn hele bezit. 5 Maar als u uw hand naar hem uitstrekt en zijn lichaam aantast, zal hij u ongetwijfeld in uw gezicht vervloeken.' 6 Toen zei de HEER tegen Satan: 'Goed, doe met hem wat je wilt, maar spaar zijn leven.' 7 Hierop vertrok Satan en overdekte Job van voetzool tot kruin met kwaadaardige zweren. 8 Job pakte een potscherf om zich te krabben, terwijl hij in het stof en het vuil zat. 9 Zijn vrouw zei tegen hem: 'Waarom blijf je zo onberispelijk? Vervloek God toch en sterf.' 10 Maar Job zei tegen haar: 'Je woorden zijn de woorden van een dwaas. Al het goede aanvaarden we van God, zouden we dan het kwade niet aanvaarden?' Ondanks alles zondigde Job niet en sprak hij geen onvertogen woord.

11 Drie vrienden van Job, Elifaz uit Teman, Bildad uit Suach en Sofar uit Naäma, hoorden van de rampspoed die hem had getroffen, en ze besloten hem op te zoeken. Onderweg ontmoetten ze elkaar, en samen gingen ze naar hem toe om hun medeleven te tonen en hem te troosten. 12 Toen ze Job vanuit de verte zagen herkenden ze hem niet, en ze barstten uit in luid geweeklaag, ze scheurden hun kleren en wierpen stof omhoog over hun hoofd. 13 Zeven dagen en zeven nachten bleven ze naast hem op de grond zitten zonder iets tegen hem te zeggen, want ze zagen hoe vreselijk hij leed.

BRIEF VAN JAKOBUS 5: 7-11

7 Heb geduld, broeders en zusters, tot de Heer komt. Denk eens aan de boer, die geduldig blijft wachten op de kostbare opbrengst van zijn land, tot de regens van najaar en voorjaar zijn gevallen. 8 Wees net zo geduldig en houd moed, want de Heer zal spoedig komen. 9 Klaag niet over elkaar, broeders en zusters, want daarmee roept u het oordeel over u af. Bedenk dat de rechter voor de deur staat. 10 Neem een voorbeeld aan het geduldige lijden van de profeten die in de naam van de Heer spraken. 11 Degenen die standhielden prijzen we gelukkig! U hebt gehoord hoe standvastig Job was, en u weet welke uitkomst de Heer gaf; de Heer is immers liefdevol en barmhartig.

Bijbellezingen: Job 2
Jakobus 5: 7-11

Gemeente,

Op een dag kwamen de hemelbewoners hun opwachting maken bij God en ook Satan was daarbij. Het klinkt als een sprookje. Het begint nog n t niet met: op een mooie lentedag... Nee, de verteller schetst met een paar streken van zijn vertelkunst het decor: Net als in het eerste hoofdstuk van het boek Job treden we binnen in een hemels koningshof waar God verblijft en waar allerlei hemelbewoners – dat is een wereld op zich – binnen kunnen lopen om God uit te dagen. Satan, het hebreeuwse woord voor Aanklager, heeft zijn ronde op aarde gedaan en in kaart gebracht welke mensen God wel en niet dienen. Na zijn weddenschap met God in het eerste hoofdstuk, komt hij weer op het toneel. Hij had God ervan verzekerd dat Job- die niet alleen steenrijk was, maar ook in moreel en godsdienstig opzicht geen gelijke kende – niet lang vroom zou blijven als al zijn rijkdom, en alles wat hem gelukkig maakte hem zou worden afgenomen. God had vertrouwen in Job, en ging de uitdaging aan. In een mum van tijd waren Jobs veestapels vernietigd, zijn dienaren gedood en zijn kinderen omgekomen omdat het huis waar zij feestvierden was ingestort. Maar zelf was hij ongedeerd gebleven en sprak hij de woorden: De Heer heeft gegeven, de heer heeft genomen, de naam van de heer zij geprezen. En ondanks alles zondigde Job niet en maakte hij God geen enkel verwijt.

Satan moet gebaald hebben. En hij kan niet erg goed tegen zijn verlies, merken we. “Jobs kostbaarste bezit, zijn gezondheid, is nog intact”, werpt hij God voor de voeten. Als God hem toestaat daar verandering in te brengen zal Job wel anders piepen, verzekert hij God. Voor zijn gezondheid geeft hij zijn hele bezit, en zijn geloof op de koop toe. Satan weet het zeker!

Maar God heeft een rotsvast vertrouwen in Job. Job gelooft niet alleen in God omdat hij daar zelf belang bij heeft. – In die tijd werd er vaak een direct verband gezien tussen welvarendheid en Gods bescherming. Als je God diende en ontzag voor hem had, dan zegende God jou, en dat werd heel aards uitgedrukt: Een goede oogst, gezonde kinderen en een toenemende rijkdom. Nee, Job is God toegenegen om God z lf. Na alle ellende die over Job is uitgestort kan God nog steeds trots op hem zijn.

Satan vertegenwoordigt het heidense ‘do ut des’-principe:  k geef, opdat jij geeft: Als mens investeer je in je relatie met God, door bijvoorbeeld offers te brengen of je

levenshouding te laten bepalen door godsdienstige voorschriften. Hierdoor verwerf je een soort ‘recht’ op de gunst van de goden. Voor wat, hoort wat. Een gangbare gedachte toen, en trouwens nog steeds. Jobs vrouw denkt ook in dit stramien. Als je altijd goed hebt geleefd, en God gediend hebt en dan overkomt je dit: Dan is deze God een god die jouw vertrouwen niet waard is. Ze begrijpt niet dat Job zo ‘onberispelijk’ blijft. Ze staat machteloos. Ook háár rijkdom is vergaan, en ook háár kinderen zijn gestorven, en onmacht, woede en verdriet verscheuren haar ziel. Maar op de een of andere manier krijgt ze geen contact met haar man. Ze zitten op een verschillend spoor, en kunnen elkaar niet bereiken. Voor haar heeft God afgedaan, en het is onbegrijpelijk in haar ogen dat Job die visie niet deelt.

Want dat is zo: voor Job steekt de situatie anders in elkaar. Zijn rijkdom en zegeningen, ervoer hij als ‘te leen’ van God. En als God die zegeningen dan weer terugneemt, dan verandert dat niets aan God. Zou je daarom God vaarwel zeggen? Job meent dat dat ook niet kan. Het zou een dwaze reactie zijn, die hem op geen enkele wijze helpt of troost. Als hij dat zou doen zou hij zichzelf niet meer herkennen. In al zijn vertwijfeling, in al zijn lijden blijft hij bij zijn eigen gevoel: Zouden we het goede wel van God aanvaarden, en het kwade niet?

De rijkste man van zijn tijd, daar zit hij, op een mestvaalt, overdekt met jeukende zweren, en alleen een potscherf om zich te krabben. Een man, geslagen door het lot. Alleen zit hij daar, in eenzaamheid. De verbondenheid met zijn vrouw is verbroken. Alleen God is er nog. Maar ergens klopt het niet: Hier gaat een rechtvaardige ten gronde. Maar geen kwaad woord komt over zijn lippen.

En zo treffen zijn vrienden hem aan. Ze zijn gekomen om hem hun medeleven te betonen en hem te troosten. Maar ze worden van hun stuk gebracht: In eerste instantie, van een afstandje, herkennen ze hem zelfs niet! Die man in die gescheurde kleren, overdekt met vieze etterende wonden, is dat hem? Ik kan me voorstellen dat je terugdeinst bij die aanblik. Daar staan ze dan met hun mond vol tanden en welgevormde troostende zinnen. Het enige dat ze kunnen doen, en wat ze ook doen, is hun solidariteit betonen. Ze barsten uit in luid geweeklaag – iets waarvoor mannen zich toen nog niet schaamden – en scheuren, net als Job, hun kleren: een teken dat ze met hem meerouwen, en ze gaan naast hem zitten. En ze zwijgen.

De vraag waarmee zij geconfronteerd worden, is er een die mensen zich in alle tijden en op alle plaatsen stellen: Hoe gaan we om met iemand die door rampspoed wordt getroffen? Jobs situatie is extreem, maar juist dat geeft ons de ruimte om de gebeurtenissen op onszelf te

betrekken en te zoeken naar overeenkomsten. Job is geen historische persoon, hij is de hoofdrolspeler in een universeel herkenbare situatie.

De vrienden konden niet meer terug. Ze zijn bij Job aangekomen, en kunnen niet volstaan met een korte steunbetuiging, en zich daarna weer uit de voeten maken. Ze worden geconfronteerd met pijn en verdriet en dat vraagt om een reactie. En om betrokkenheid. Voor je staat een mens, iemand van wie jij ‘vriend’ bent, en dat heeft consequenties.

Het is moeilijk om het leed dat je ziet toe te laten in je leven, om het leed van de ander als het ware mee te helpen dragen, alsof het ook jouw leed is. Het liefst zouden we willen dat het leed de ander bespaard zou zijn gebleven. Maar waarom eigenlijk? Voor de ander? Of voor onszelf? Zodat we geen houding hoeven aan te nemen ten opzichte van iemands verdriet, rouw of ziekte? Het is een pijnlijke vraag, ik weet het. Maar we kunnen er niet omheen. Je bent mens, in voor- en tegenspoed. Als we een rimpelloos leven zouden wensen – niet alleen voor onszelf, maar ook voor anderen - als dat het hoogste goed is, keren we ons dan niet juist af van onze menselijkheid, en van onze medemenselijkheid?

En is het dan niet zo, dat we dan nú alle mensen tekortdoen die getroffen door ellende en ongeluk zich een weg door het leven worstelen? Voldoen zij niet aan het ideaalbeeld? Zijn zij onze aandacht minder waard omdat zij ons afschrikken? Mensen in een verpleeghuis, de weg kwijt in hun eigen geest, de beheersing over de gezichtsspieren verloren, Kortom, als je het respectloos uitdrukt: gek en kwijlend. Confronteren zij ons teveel met onze eigen kwetsbaarheid? Is dat de reden dat we hen minder vaak bezoeken dan wat ons geweten ons ingeeft?

Maar ook mensen wiens leven verwoest is door het verlies van hun zielsverwant, een rouwproces waarin zij steeds vastlopen, ervaren gaandeweg steeds minder belangstellenden om zich heen. Verdriet en rouw worden geaccepteerd, maar na een paar maanden moet er toch weer met je te lachen zijn. Als je daar jaren voor nodig hebt, worden velen daar liever niet mee lastiggevallen.

Een lang ziekbed valt ook in deze categorie. Hoe geven we onszelf een plaats in de leefwereld van deze man of vrouw die soms meer, dan weer minder lijdt, met wie soms een goed gesprek te voeren is, maar soms halverwege in een hoestbui blijft steken. Kunnen we een jonge moeder in de ogen kijken die weet dat ze nog enkele maanden te leven heeft? Al die afgebroken dromen. Kunnen we dat aan?

Menzijn en medemens-zijn, je naaste liefhebben, er wordt heel wat van ons gevraagd.

De vrienden van Job worstelen ook met deze kwestie: Hoe geven zij hun vriendschap met Job vorm? Ze zoeken, proberen met Job mee te leven, scheuren hun kleren, werpen stof over hun hoofd, barsten uit in luid geweeklaag. Tot hier geeft de traditie waarin zij leven houvast. Maar hoe verder? Woorden ontbreken hen. Job is berooid, zijn gezondheid is aangetast, het contact met zijn vrouw is verbroken, wat kunnen zij nu voor hem betekenen? Zij kiezen voor de stilte. Zeven dagen en zeven nachten blijven ze naast hem op de grond zitten, zonder een woord tegen hem te spreken. In de stilte zoeken ze hem op, willen ze hem tot steun zijn. Is dit een zwaktebod? Nee, soms zijn er eenvoudigweg geen woorden voor wat je zou willen delen, en is samen stil zijn het enige dat ons rest. Maar juist dit samen stil zijn kan een bron van kracht blijken te zijn. Dat gebeurt ook hier: Je hoeft niet altijd iets te zeggen. Als je er maar bent. En dat is wat de vrienden doen: Ze zijn er. Job kan ze aankijken, zijn handen ten hemel heffen, en ze begrijpen wat hij bedoelt. Ze lijden met hem mee, in stilte. Zo zijn zij mensen, en geven zij hun vriendschap vorm. En zo is het ook verbeeld hier in de bloemschikking: De drie rozen symboliseren de vrienden, zij buigen zich naar Job toe- die op een stapel stenen zit, symbool voor de dorheid en levenloosheid, omgeven door de klimop, die staat voor de hoop, en die als een beschermende band om hen heen ligt.

God lijkt Job in de steek gelaten te hebben, maar zijn vrienden zijn bij hem. En waar staan wij?

Amen